

Karácsony Sándor *Ocsúdó magyarság* című könyvében olvasható a *Tanulássalenes tendencia diákjaink között* fejezetben, hogy a diák a tanulást 1942-ben értelmetlennek, ellenszenvesnek, nehéznek, unalmasnak és robotmunkának érzi. Majd a leendő pedagógusokhoz fordul:

„Vajon ezt tudva készülnek tanári pályára filozoptereink?” (Karácsony S., 1942:335).

A diák vélemény ma is helytálló, csak úgy, mint a kérdés. Az ideális pedagóguskép újragondolása segíthet abban, hogy a nevelői munka valóban értéké váljék.

IRODALOM

- Búzás László (1989): *A reformpedagógia hatása a hazai pedagógiára és oktatásra*. Budapest, Tankönyvkiadó
- Karácsony Sándor (1930) *Regős Káté*. Budapest: Magyar Cserkészszövetség
- Karácsony Sándor (1931) *Leckék a leckéről*. Budapest, Az Erő Kiadása
- Karácsony Sándor (1939) *Új háromkirályok csillaga*. Budapest: Exodus
- Karácsony Sándor (1943): *A csucsai front*. Budapest, Exodus
- Karácsony Sándor (1943) *Aki dudás akar lenni*. Kolozsvár: Exodus
- Karácsony Sándor (1985, 1. kiadása 1939) *A magyar észjárás*. Budapest: Magvető kiadó
- Karácsony Sándor (1993) *Magyar nevelés*. Pécel: Csökmei Kör
- Karácsony Sándor (1995) *Hatalom alá vetett ember*. Budapest: Harmat Kiadó
- Karácsony Sándor (1997) *A cinikus Mikszáth*. Budapest: Hét Krajcár Kiadó
- Karácsony Sándor (1999) *A nyolcéves háború*. Pécel: Csökmei Kör
- Karácsony Sándor (2001, 1. kiadása 1947) *A magyar béke*. Pécel: Csökmei Kör
- Karácsony Sándor (2002, 1. kiadása 1942)) *Ocsúdó magyarság*. Budapest: Széphalom Könyvműhely
- Karácsony Sándor (2003, 1. kiadása 1946) *Magyar ifjúság*. Budapest: Széphalom Könyvműhely
- Karácsony Sándor (2003, 1. kiadása 1933) *Magyarság és nevelés*. Budapest: Áron Kiadó
- Karácsony Sándor (2004, 1. kiadása 1943) *A magyarok Istene*. Budapest: Széphalom Könyvműhely
- Karácsony Sándor (2006, 1. kiadása 1941) *A könyvek lelke*. Budapest: Széphalom Könyvműhely
- Kontra György (2003): *Karácsony Sándor, a nagy hírű professzor*, Budapest, BIP
- Mann Miklós (1997): *Oktatáspolitikusok és koncepciók a két világháború között*. Budapest: Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum
- Németh András (2002): *Reformpedagógia-történeti tanulmányok*. Budapest, Osiris
- Zsolnai József. (1996): *Az alkotó pedagógia programja*. In: Alkotó pedagógia. Pécs, JPTE
- Zsolnai József (2001): *Az alkotó pedagógia tovább(i) él(ete) Pápán*. Pápa, VE TK

Dr. MOLNÁR PÉTER

adjunktus

SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

Szeged

A pajori iskola emlékére 1907–2007

Mit jelent az ember életében az iskola? Mit őriz meg (erősen szelektív) emlékezetünk gyermekkorunktól?

Folytathatnánk a kérdések sorát. Ebben az emlékkönyvben idős emberek megható válaszait olvashatjuk. A bevezetőben ezt találjuk:

„ Ez nem egy tudományos mű, s nem egy száraz tényeken alapuló adathalmaz lesz. Ez egy igen szubjektív, szívből-szeretetből összegereblyézett nagy-nagy emlékezetbogyó!”

A Tisza-Maros szögben 1906-ban iskolát kezdtek építeni. Az iskola alapítását kérelmezők felismerték, hogy a tanyavilág lakóinak is szüksége van a műveltségi alapok megszerzésére. 68 évig teljesítette is küldetését az épület.

A történelmi változások, az 1970-es tiszai árvíz segítettek szétszórni az ott lakókat. Csökkent a gyermeklétszám, útban volt az iskola a termelőszövetkezeti termőföld táblásításának. 1975-ben lebontották az épületet, azóta nincs pajori fiókiiskola.

Miért kezdett el hiányozni azoknak, akiknek közül volt hozzá? Az ember egy bizonyos életkor után visszatekint a megélt évekre. Számot vet: most mi ő, mit ért el életében, milyen tényezők befolyásolták elért eredményeit?

Szebben, emberibben nem igen lehet iskoláról, pedagógusról nyilatkozni, mint ahogy azt az emlékkönyvbe írók tették. Felsoroltak a maguk módján mindent, amit a szakmában nevelésnek, szocializációnak neveznek. Érdekes, hogy földműveléssel foglalkozó, népes családok gyermekei boldognak érezték gyermekkorukat. Mit adott át ez az iskola az oda járóknak?

„Megtanultuk tisztelni, becsülni szüleinket, tanítóinkat, társainkat: emberré váltunk.” – írja az egyik visszaemlékező. Így egy másik: „.... a téli vaskályha melegségét lelkemben őrzöm. Bármilyen nagy volt a hó télen, biztosak lehettünk, hogy tanítóink meleg kályhával várnak bennünket, átfázott kezünket, lábunkat, testünket melegíthetjük a kályha körül. A szeretet melege évszaktól függetlenül is mindig várt, amit soha el nem múló emlékként viszünk magunkkal.”

Az emlékező öregdiákok írásaikban kutatják az oktatás-nevelés eredményességének titkát, okát. „.... sokszor egyszerre tanultunk az elsősöktől a nyolcadikosokig, így elkélt a fegyelem is. Én nagyon szerettem, amikor így együtt voltunk kicsik és nagyok, mi tanyai gyerekek a pajori iskolában. Egyformák voltunk: mezítlábasak, éhesek és szegények, de ez összetartott minket.”

Az iskolák államosítása után új világnézet közvetítésére kényszerítették a pedagógus társadalmat. Az egyik volt tanuló erről így ír: „Később sokat töprengtem, hogyan tudtak materialista világnézetet oktatni vallási meggyőződésük ellenére. Rájöttem, hogy zseniálisan alkalmazták azt a bibliai tanítást: »Adjátok meg a császárnak, ami a császáré, és az Istennek, ami az Istené.« ”

„1950-ben voltam első osztályos, és sajnos *balkezes*, ami akkor főbenjáró bűn volt. ... arról le is kellett szoktatni. Sajnos, az nagyon nehezen sikerült (vagy tálán nem is).”

Exempla trahunt

„ mindaz, amit tanítóimtól kaptam, életpályám vezérfonalát adták, pedagógusként példaképként tekintettem vissza fáradságot nem ismerő lényükre.”

Ezek a hálás tanítványok az alábbi szövegű táblát állították az egykori iskola helyére, ahol pihenőpad és fészület várja a látogatókat:

ÁLLÍTOTTAK
AZ ISKOLA HAJDANI DIÁKJAI,
AKIK EGYKOR ITT TANULTÁK
A BETŪVETÉST,
AZ EGYSZER-EGYET, A HISZEKEGYET, ÉS
MEGHATOTTAN EMLÉKEZNEK
RÉGVOLT GYERMEKKORUKRA,
EGYKORI ISKOLÁJUKRA, ÉS
FEJÜKET TISZTELETTEL MEGHAJTVA
HÁLÁVAL GONDOLNAK TANÍTÓIKRA.

Bába Kiadó, Szeged, 2007. A kötetet összeállította: Molnár Gergely és Molnár Mária. 191.p.